

BaraMa Könyvvizsgáló és Könyvelő Kft.
2943 Bábolna, Kisfaludy ltp. C. ép. I/4.
Telefon: 34/ 568-159
E-mail: konyvvizsgalat@barama.hu
Honlap: www.barama.hu

---

1. CÉLTARTALÉKKÉPZÉS VÁRHATÓ KÖTELEZETTSÉGEKRE (HÁTRÁNYOS SZERZŐDÉSEKRE)

A Szt. 41. § (1) bekezdése módosult 2020.01.01-től, miszerint az adózás előtti eredmény terhére **céltartalékot KELL képezni** a megkötött szerződésből vagy annak elszámolási egységéből várható veszteségre, amelyek a mérlegfordulónapon valószínű vagy bizonyos, hogy fennállnak, de összegük vagy esedékességük időpontja még bizonytalan, és azokra a vállalkozó a szükséges fedezetet más módon nem biztosította. (Céltartalék jövőbeni veszteségekre - kötelezettségekre)

Olyan *hátrányos szerződésekre* kell céltartalékot képezni, amely szerződések alapján a vállalkozásnál a **veszteség biztosan bekövetkezik, és amely szerződések hátrányos jogkövetkezmények nélkül nem mondhatók fel.**

Az üzleti év mérlegfordulónapján várható veszteség azon részét kell céltartalékként kimutatni, amely várhatóan a *mérlegfordulónapot követő teljesítéseken merül fel.*

Az adott üzleti év teljesítési fokára jutó arányos veszteség a tárgyévben megjelenik az eredménykimutatásban.

A céltartalék képzés összegének meghatározásánál azt kell vizsgálni, hogy a megkötött szerződésből (annak teljesítéséből vagy esetleges felmondásából) milyen mértékű veszteség fog várhatóan keletkezni.

A céltartalék képzési kötelezettség tehát nem csak az új projekt szemléletű elszámolási egységes szerződésekre terjed ki, hanem minden hatályos hátrányos szerződésre!

Jelentős változásokat tapasztalhatók az alapanyagárak, energiaárak és a dolgozói bérek emelkedése miatt. A koronavírus-járvány és a háború hatására gyakorivá vált a szerződött határidők módosítása, mind a termelési, szállítási és építési szerződéseknél is.

Előfordulhatnak olyan szerződött ügyletek, amik a megváltozott körülmények miatt veszteségesse válhatnak, ha a szerződésben nem állapodtak meg a felek az árak módosítási lehetőségében. Ilyenkor a vállalkozásoknak dönteni kell, hogy fenntartják a veszteséges szerződést, vagy viselik a szerződés felmondásából származó jogi- és pénzügyi következményeket.

PÉLDA – 1: szerződés elszámolási egységes céltartalék képzési kötelezettségre

Adatok:

Megrendelővel kötött szerződés alapján a teljes szerződött vállalási díj 500 000 000 Ft, 2022-ben kiszámlázható szerződés szerint 150 000 000 Ft.

A projekt teljes közvetlen költségterve az eredeti 450 000 000 Ft-ról 520 000 000 Ft-ra nőtt 2022. évi információk (dokumentumok) alapján, ebből 2022-ben felmerült közvetlen költség 107 500 000 Ft.

Így a projekt várható vesztesége 20 000 000 Ft. (500 000 000 Ft árbevétel – 520 000 000 Ft közvetlen költség.)

Vizsgálat / számítás:

A teljesítési fok a költségek alakulása alapján: $107\,500\,000\text{ Ft} / 520\,000\,000\text{ Ft} = 20,67\%$.

A 2022. évi árbevételként elszámolható $500\,000\,000\text{ Ft} * 20,67\%$ lehet, ami 103 365 385 Ft.

A 2022-ben felmerült költségek összege 107 500 000 Ft.

2022-ben 4 134 615 Ft veszteség jelenik meg a teljesítési fok alapján megállapított árbevétel és felmerült közvetlen költségek különbözeteként.

A várható veszteségre **kell céltartalékot képezni** 2022-ben az Egyéb ráfordításokkal szemben, aminek összege 15 865 385 Ft (20 000 000 Ft – 4 134 615 Ft). Ez az összeg 2023-ban az Egyéb bevételekkel szemben feloldásra kerül.

Megnevezés	2022. év	2023. év	Összesen
Értékesítés nettó árbevétele	103 365 385 Ft	396 634 615 Ft	500 000 000 Ft
Közvetlen költségek	107 500 000 Ft	412 500 000 Ft	520 000 000 Ft
Eredmény	- 4 134 615 Ft	-15 865 385 Ft	-20 000 000 Ft
Eredményhányad	-4 %	-4 %	-4 %
Egyéb ráfordítás /Céltartalék	15 865 385 Ft	0	15 865 385 Ft
Céltartalék/Egyéb bevétel	0	15 865 385 Ft	-15 865 385 Ft

PÉLDA – 2: leszerződött, de még nem teljesített gyártási szerződésre

Adatok:

Gyártó Kft. 2022. november végén szerződést írt alá Kereskedő Kft-vel, miszerint 2023-ban meghatározott mennyiségű ablakot szállít részére fix áron. A megállapodás aláírását követően kiderült, hogy a Gyártó Kft-nél árképzési hiba miatt az ablak előállítási költsége magasabb, mint a megállapodott eladási ár, emiatt biztosan veszteséges lesz az ügylet.

Vizsgálat / számítás:

A kalkulált veszteség 30 M Ft a teljes leszerződött mennyiségre. Ha a Gyártó Kft. felmondja a szerződést, akkor 40 M Ft kötbért kell fizetnie szerződése szerint. A társaság vezetése úgy döntött, hogy az üzleti kapcsolat hosszú távú fenntartása miatt így is teljesíti a szerződésben vállalat gyártási kötelezettségét.

Az előírások szerint vizsgálni kell, hogy melyik az alacsonyabb összeg:

- szerződés teljesítéséből eredő veszteség
- a szerződésből való kilépéskor fizetendő kötbér.

Ebben az esetben a 2022.12.31-i beszámoló összeállításakor az alacsonyabb összegre, azaz 30 M Ft-ra céltartalékot kell képeznie a Gyártó Kft-nek.

PÉLDA – 3: folyamatban lévő termelési szerződésre

Adatok:

Termelő Kft. 2022. január elején 3 éves keretszerződést kötött csaptelepek gyártására. A szerződés szerint évi 50 000 darabot kell leszállítania 11 000 Ft/db nettó eladási áron. A szerződés rögzíti, ha a Termelő Kft. nem szállítja le a megrendelt mennyiséget, akkor a nem teljesített érték 5 %-át a megrendelő kártérítésként érvényesítheti.

Vizsgálat / számítás:

A Termelő Kft. 2022. év közben a megnövekedett energiaárak és a dolgozói béremelések miatt 1 000 Ft/db veszteséggel értékesítette a csaptelepeket.

2023. januárban újabb béremelésre kerül sor, ami alapján további 500 Ft/db veszteség várható a megrendelés teljesítése esetén. Így a szerződésből hátralévő 2 évre (2023-2024.) már termékenként 1 500 Ft/db veszteség várható. A keretszerződés szerint a hátralévő évekre összesen 100 000 db csaptelepet kell leszállítani, amely szállításából 1 500 Ft/db veszteséggel számítva 150 M Ft a várható veszteség összege.

A szerződés nem teljesítése esetén fizetendő kártérítés összege a szerződés szerint:

$$100\,000\text{ db} * 11\,000\text{ Ft/db} * 5\% = 55\text{ M Ft.}$$

A Termelő Kft. vezetősége úgy döntött, hogy a kisebb veszteséggel járó szerződés felbontást választja, és kifizeti a kártérítést. A 2022.12.31-i beszámoló összeállításakor 55 M Ft céltartalékot kell képezni a hátrányos szerződésre.

Könyvelési tételek:

2022. évben

T 865. Egyéb ráfordítások - K 421. Céltartalék a várható kötelezettségekre 55 M Ft

2023. évben

Kártérítés kifizetésekor

T 8632. Kártérítések - K 384. Elszámolási betétszámla 55 M Ft

Céltartalék feloldása

T 421. Céltartalék várható kötelezettségekre - K 965. Egyéb bevételek 55 M Ft

ÖSSZEFOGLALVA: A vállalkozásoknak az év végi zárlati teendők keretében meg kell vizsgálniuk a szerződéseiket, hogy van-e közöttük olyan, ami hátrányos szerződésnek minősíthető, és ha igen, az milyen hatással lesz a társaság vagyoni és pénzügyi helyzetére. A könyvvizsgálat során kiemelten fogjuk vizsgálni a szerződésnyilvántartások alapján a tárgyévet követő éveket érintő szerződéseket, megrendeléseket és az ezekhez tartozó árkalkulációkat, haszonkulcs-számításokat!

A társaság vezetésének a gazdasági kalkulációkon kívül mérlegelnie kell, hogy a hátrányos szerződés teljesítése vagy felmondása milyen további kihatással lesz a gazdasági tevékenységére. *(Pld. stratégiai partnert veszítene el; munkavállalói egy részének további foglalkoztatása kétségessé válna; üzleti jó hírneve csorbulna)* Fontos, hogy a vállalkozás folytatása számviteli alapelv betartása mellett kerüljön sor a vezetői döntések meghozatalára.

Fel kell azonban arra is hívni a figyelmet, hogy a változó körülmények miatti 2023. évi várható árbevétel kiesésre a 2022-es üzleti év beszámolójában nem képezhető céltartalék!

A számviteli törvény alapján a hátrányos szerződéseknél vizsgálni szükséges, hogy a veszteséges ügylet teljesítése vagy a nem-teljesítésből eredő jogkövetkezmények számszerűsített összege hogyan alakul. A törvény az alacsonyabb összegű céltartalék képzési kötelezettséget írja elő. A céltartalék képzésének módját a számviteli politikában rögzíteni kell az óvatosság és az összemérés számviteli alapelvek betartásával.

2. CÉLTARTALÉKKÉPZÉS VÁRHATÓ KÖTELEZETTSÉGRE (VÉGKIELÉGÍTÉS MIATT)

A koronavírus-járvány, a háború, az alapanyagár és energiaárak emelkedése, valamint a munkavállalói elbocsátások miatt külön ki kell emelni a **végkielégítés miatti fizetési kötelezettségre képzendő céltartalékot**, mint a várható kötelezettségekre való kötelező céltartalék képzés egyik esetét. A várható kötelezettségekre való céltartalék képzési kötelezettség független az adott év eredményétől, így akkor is meg kell képezni, ha az adott üzleti év eredménye veszteséges

A végkielégítésre akkor kell céltartalékot képezni, amikor következő év(ek)re a dolgozói elbocsátásokra, leépítésekre vonatkozó konkrét döntés megszületett. Azt meg kell vizsgálni, hogy az erre vonatkozó döntés a mérlegkészítés időpontjáig megszületett-e.

Amennyiben a mérlegkészítés időpontja után született ilyen döntés – és az jelentős összegű –, akkor indokolt lehet a mérlegkészítés időpontjának a megváltoztatása (ezt azonban a kiegészítő mellékletben, mint a számviteli politika módosítását be kell mutatni).

Céltartalék képzése – a számviteli elszámolásból adódóan – azonban már elbocsátott dolgozók végkielégítésére is történhet.

A végkielégítés számviteli elszámolásánál figyelembe kell venni, hogy a végkielégítés költségként a munkaviszony megszűnésekor számolható el. Így, ha a dolgozónak 2022. december 1-jével felmondtak két hónap felmondási idővel, akkor ennek a dolgozónak a munkaviszonya 2023. január 31-én szűnik meg. A Munka Törvénykönyve előírása szerint a dolgozónak az utolsó munkába töltött napon ki kell fizetni bérét és egyéb járandóságait. Ha 2022. decemberben számfejtették a két havi munkabért és a végkielégítést, akkor ezek költségként 2022. decemberében megjelennek.

Mivel a munkaviszony 2023. január hóban is fennáll, ezért a 2023. januári bér a 2023-as üzleti évet terheli, és 2023. január 31-én számolható el a végkielégítés is költségként. Ezeket a költségeket 2023-ra időbelileg el kell határolni.

A dolgozó elbocsátása 2022-ben történt – a mérlegkészítésig van információ róla -, ezért 2022-ben a végkielégítés összegében kötelező céltartalékot képezni. A céltartalék 2023-ban történő feloldása fogja a 2023-ban költségként elszámolt végkielégítést ellentételezni.

A 2023. január havi munkabér azonban folyamatos működési költségnek minősül, ezért arra – a Számviteli törvény 41. § (3) bekezdésének előírása alapján – a 2022-es üzleti év zárásakor céltartalék nem képezhető.

PÉLDA a céltartalék képzésére végkielégítés esetén

A munkavállaló havi bére 800 000 Ft, akinek 2022. december 1-én felmondtak 2 havi felmondási idővel, végkielégítésként 3 havi bérnek megfelelő összeg illeti meg, azaz 2 400 000 Ft. A járandóságát a dolgozó 2022. decemberben, az utolsó munkában töltött napon megkapta.

Ha a kifizetés napja és a munkaviszony utolsó napja között évváltás történik, akkor az áthúzódó munkabért, végkielégítést és ezek járulékait időbelileg el kell határolni.

Könyvelési tételek (járulékok és adók figyelmen kívül hagyásával):

2022. évben

A 2 havi munkabér és a végkielégítés elszámolása 2022. decemberben:

T 541. Bérköltség	1 600 000 Ft
T 55. Személyi jellegű egyéb kifizetések	2 400 000 Ft
K 471. Jövedelem elszámolási számla	4 000 000 Ft

A következő évre áthúzódó, 2023. januári munkabér és a végkielégítés időbeli elhatárolása

T 391. Aktív időbeli elhatárolások	3 200 000 Ft
K 541. Bérkölttség	800 000 Ft
K 55. Személyi jellegű egyéb kifizetések	2 400 000 Ft
<i>A végkielégítés összegére céltartalék képzése</i>	
T 865. Egyéb ráfordítások	2 400 000 Ft
K 421. Céltartalék képzése várható kötelezettségre	2 400 000 Ft

2023. évben

Az időbeli elhatárolás feloldása 2023.01.31-én

T 541. Bérkölttség	800 000 Ft
T 55. Személyi jellegű egyéb kifizetések	2 400 000 Ft
K 391. Aktív időbeli elhatárolások	3 200 000 Ft

Céltartalék feloldása 2023.01.31-én

T 421. Céltartalék a várható kötelezettségekre	2 400 000 Ft
K 965. Egyéb bevételek	2 400 000 Ft

Figyelni kell arra, hogy az elbocsátott dolgozók bérét és végkielégítését, valamint ezek járulékait az előállított termék, nyújtott szolgáltatás közvetlen önköltségébe nem lehet figyelembe venni, mert azok a termék előállításával, szolgáltatás nyújtásával közvetlenül össze nem függő költségeknek minősülnek, így azokat vállalati általános költségként kell elszámolni.

Bábolna, 2022. november 11.

Baranyai Magdolna

ügyvezető igazgató

kamarai tag könyvvizsgáló

Források:

Botka Erika: Céltartalékképzés aktuális kérdései (SZAK-ma 2021.03. havi lapszám)

Botka Erika: a 2021-es üzleti év zárási feladatairól